

Cílem této práce je podat rozbor právní úpravy uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních. Sítědem našeho zájmu jsou majetková rozhodnutí, která mohou následně být předmětem nuceného výkonu.

Předkládaná práce nabízí srovnání autonomní úpravy klíčových otázek uznání a výkonu u vybraných států. V návaznosti na podaný přehled zkoumá odpovídající ustanovení naší národní úpravy. Následuje rozbor úpravy v komunitárním právu. Nejvyšší ambicí autora bylo identifikovat problematická místa a nabídnout možná řešení; zabýváme se nejen současným stavem, ale i perspektivami vývoje práva na tomto poli.

Struktura práce odpovídá výše nastíněnému schématu. Nejprve jsou představeny jednotlivé prameny úpravy. Významným pramenem práva uznání a výkonu jsou mezinárodní smlouvy. Jedná se zejména o tzv. conventions doubles, které upravují jednak mezinárodní soudní příslušnost a zároveň uznání a výkon cizích rozhodnutí. Nelze pominout Bruselskou úmluvu¹, která zásadním způsobem ovlivnila současnou podobu režimu uznání a výkonu cizích rozhodnutí v Evropě. Následuje výklad stále aktuální Luganské úmluvy². Oddíl věnovaný mezinárodním smlouvám je uzavřen představením Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu. Dále se zabýváme rozbohem práva ES, které soustavně prochází rozsáhlým vývojem, a autonomní úpravou obsaženou v zákonech.

Mimořádnou úlohu pro správné pochopení pozitivní úpravy a jejího dopadu na praxi mají soudní rozhodnutí. Judikatura není sice tradičně v systému kontinentálního práva považována za pramen práva, nicméně současná literatura připouští, že soudní rozhodování, a to zejména tzv. konstantní judikatura vyšších soudů, která bývá publikována, působí, jako by byla pramenem práva. Mluví se o dotváření práva.³ Role judikatury v oblasti mezinárodního civilního procesu je proto rovněž rozebírána v úvodní části práce věnované pramenům práva uznání a výkonu.

Práce dále pokračuje kapitolou, která má za účel podat výklad pojmu cizí rozhodnutí. Popisuje, které typy exekučních titulů mohou být předmětem uznání, rozebírá požadavky, které jsou na ně kladeny, potřebné vlastnosti a náležitosti těchto aktů.

Čtvrtá kapitola se soustřeďuje na samotný institut uznání a jeho podstatu. Jsou zde mj. rozebírány účinky uznání a způsob uznání cizích rozhodnutí.

Následuje kapitola o výkonu cizích rozhodnutí. Jedná se o vymezení obsahu tohoto pojmu a zkoumání předpokladů nuceného výkonu. Z hlediska efektivnosti rozebíraného systému uznání a výkonu je mj. nutné se zamyslet nad nákladností a délkou trvání celé procedury.

Důležitou součástí této práce představuje šestá kapitola, která analyzuje jednotlivé podmínky uznání a výkonu cizích rozhodnutí. Podmínky, za nichž jsou rozhodnutí uznávána, odrážejí hodnoty a zájmy jednotlivých států. Otázkou je, do jaké míry se tyto shodují, anebo rozcházejí, zda jsou uplatňované podmínky opodstatněné, anebo zbytečné, resp. přežitě, zdali skutečně chrání zájmy států a účastníků řízení, zda je další trvání jednotlivých podmínek ospravedlnitelné a žádoucí. Nechybí rozbor řešení zastávaného v Nařízení Brusel I a v Luganské úmluvě.

V sedmé kapitole rozebereme Nařízení č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Toto nařízení se stalo použitelným 21.10.2005 a přineslo poměrně zásadní změny ve prospěch věřitelů. Zajímavé otázky se nabízejí zejména s jeho promítnutím do českého procesního práva.

Osmá a devátá kapitola jsou věnovány dalším dvěma evropským nařízením, která na Nařízení o evropském exekučním titulu navazují. Je to jednak Nařízení č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, jež bude aplikovatelné od 12.12.2008, a Nařízení č. 861/2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, jehož použitelnost nastane 1.1.2009. Obě tato nařízení dále rozšiřují možnosti volného pohybu soudních rozhodnutí v rámci EU a regulují do určité míry také řízení, které vydání rozhodnutí předchází. S ohledem na předmět této práce se zaměříme zejména na jejich účel, působnost a uznání a výkon rozhodnutí, která budou na jejich základě vydána.

V desáté kapitole blíže rozebereme Haagskou úmluvu o dohodách o volbě soudu, která je jako pramen práva představena v kapitole druhé. Úmluva dosud není platná, dá se ale očekávat její brzká ratifikace ze strany ES a USA. Tvůrci si od úmluvy slibují, že se stane pro soudní rozhodnutí tím, čím je Newyorská úmluva z roku 1958 pro rozhodčí nálezy. Věříme, že úmluva se skutečně stane účinným nástrojem prosazování uzavřených prorogačních dohod a ulehčí uznání a výkon rozhodnutí v globálním měřítku. Proto jsme se rozhodli pro její hlubší analýzu, ačkoliv zatím není aplikovatelná.

V rámci jednotlivých kapitol jsou citována rozhodnutí ESD a dále také významná rozhodnutí některých národních evropských soudů, a to zejména soudů německých, která jsou našemu právnímu řádu nejen geograficky blízká a mohou tak částečně suplovat nedostatek rozhodnutí českých soudů v této oblasti mezinárodního procesního práva.